

Matej Šišolák, Bibiana Beňová

ČAR ČHI TEK TI 2

Martin Kareš

– Kareš Arch –

Na dobré adrese

Martin Kareš / Kareš Arch

Martin Kareš obvykle naprosto ovládne svůj prostor – svým entusiasmem, zápalom pro věc a energií dokáže strhnout pozornost přítomných na svoji stranu. Rozhovor o architektuře je z velké části rozhovorem o lidech, pro které pracuje – klient je měřítkem funkčnosti stavby, jejího espritu, a určujícím prvkem její budoucnosti.

*

Ing. arch. Martin Kareš, Ph.D., MBA je českým architektem a vedoucí osobností brněnského ateliéru Kareš Arch, který se zabývá individuálním rezidenčním bydlením pro soukromé investory. Absolvoval Fakultu architektury VUT v Brně, dříve byl členem prestižního ateliéru prof. Ivana Rullera, legendy českého funkcionalismu. S ateliérem Europrojekta, s. r. o., který spoluzaložil, několikrát získal cenu Dům roku, cenu v soutěži Stavba roku Zlínského kraje, Pardubického kraje, Jihomoravského kraje a mnohé další. Jeho vzory v architektuře jsou Bohuslav Fuchs, Walter Gropius a ze současných architektonických kanceláří jsou to primárně MVRDV Architects a Peter Zumthor. V roce 2021 zakládá interiérové studio Ego Design, které se stává součástí architektonického ateliéru Kareš Arch.

www.karesarch.cz

cesta

Pocházím ze severu Čech, z Hořic, z Nové Paky. Otec měl blíž k „elektru“, ale můj praděd i děda vlastnili stavební „hutu“, dneska bychom řekli stavební firmu. V Hořicích, kde je jediná kamenická škola u nás, postavili dvě školy a řadu rodinných domů ve Vrchlického ulici. Rodiče se v Nové Pace často stýkali s různými umělci, například s Ladislavem Zívrem, a jejich sousedem v Hořicích byl třeba Quido Kocián.

Někdy o sobě s nadsázkou říkám, že jsem „novodobý Jože Plečnik“, protože on byl taky truhlář. Já jsem vyučený truhlář a rád se k tomu hlásím! Myslím si, že by každý měl začít od řemesla – ať navrhujete sklo, textil, design či nábytek, praktická zkušenost s materiálem je nenahraditelná.

Střední školu zaměřenou na design nábytku jsem absolvoval návrhem nábytku do dětského pokoje – komplexní práce od návrhu po vlastní výrobu. Prvními klienty a oponenty byli rodiče, jejich známí a všichni příbuzní – a dodnes mám v té skříni v domě rodičů uskladněno ložní prádlo. Na mnou vyrobeném psacím stole v pracovně zase stojí otcův počítač. Sedává za ním můj táta nebo moje děti, když přijedou na návštěvu k babičce a k dědovi, je to takové milé zavzpomínání si.

Během učení se truhlářem v Hradci Králové jsem potkal architekta Karla Brůnu – jeho syn je dnes hlavním architektem města. Brůna starší ve mně probudil zájem o architekturu, protože se mu líbila moje kresba i způsob přemýšlení. I díky němu jsem se přihlásil na přijímačky na architekturu. Z trojlístku architektonických škol – Liberec, Praha, Brno – mě právě moravská metropole oslovila nejvíc, protože oscilovala mezi uměleckým Libercem a technickou Prahou. Proto jsem „emigroval“ z Podkrkonoší na jižní Moravu a začal studovat na FA VUT.

Celé studium a pak i v praxi jsem se „točil“ kolem bydlení, toto téma mě zajímalo nejvíc. Šest semestrů jsem strávil u profesora Ivana Rullera, ikony české architektury. Stačí si zajít na sbírkovou expozici do Veletržního paláce a uvidíte hned několik jeho staveb z šedesátých, sedmdesátých, osmdesátých let dvacátého století, jako je legendární stavba budovy Ingstavu, kde byla poprvé použita zavěšená fasáda, či hala Rondo. Posléze jsem studoval u Karla Hubáčka v Liberci, jehož Ještěd zná každý, bez ohledu na zájem o architekturu. Nemohu opomenout ani Václava Aulického, otce žižkovské věže. Ať si o ní říká, kdo chce,

Zvláštní je, že otázku „proč jsem se stal architektem“ mi mnohem častěji pokládají klienti než novináři. Jsem vlastně rád, protože to znamená, že jsou vnímaví a rovněž že věnují výběru architekta hodně času a energie. Určitě to má souvislost se skutečností, že se věnujeme pouze privátním zakázkám. Je to podobný případ, jako když si chcete koupit obraz a pátráte po jeho historii. Nebo když si chcete koupit prvorepublikovou vilu s určitou historií a hledáte její rodokmen.

co chce, já se před architekturou té doby klaním – všechny tyto stavby byly už ve své době výjimečné, jiné, vizionářské, futuristické, s technologickým přesahem. Jejich tvůrci se ničeho nebáli a je mi ctí, že jsem měl možnost s nimi pobýt a učit se od nich.

Během studia jsem získal cenu Bohuslava Fuchse za projekt revitalizace maloměřické cementárny, kde jsme navrhli kostel a výstavní sál z již dosloužilého cementového sila. Seřízili jsme cementárenské silo do šikminy, čímž jsme dosáhli potřebné gradace. Prostor jsme osadili křížem, který si ale de facto můžete vzít a odnést si ho třeba do lesa, do krajiny. A to je váš sakrální prostor, kostel, když si ho vytvoříte teď a tady. Sakrální stavby, nebo spíše ekumenická architektura jsou mi blízké dodnes: místa setkávání se, komunitní centra a podobně. Zajímají mě místa s přesahem – jako jsou třeba nově realizované kaple u dálnic či na letištích. Současně rád vnímám naši barokní krajinu s jejími drobnými sakrálními stavbami. Nemusíte definovat její duchovní náplň, je to místo setkávání a usebrání se. Mám rád kostely Marka Štěpána, ale zároveň mě zajímají hranice takového navrhování bez konkrétní definice jeho náplně.

Mým absolventským projektem byl dům aktivního stáří – téma, které dnes zažívá opravdovou renesanci a myslím, že ještě nějakou dobu i bude – centrum, které nefunguje jako LDN, ale místo s mnohem větší náplní a službami. Takových bude u nás vznikat víc a víc.

vzpomínky s přesahem

Po ukončení studia jsem nenastoupil do žádného ateliéru – zůstal jsem u prof. Rullera. Dneska by se dalo říct, že jsem si nezažil nějaké studentské úlety a přešlapy, na druhou stranu to vnímám opravdu pozitivně.

Profesoru Rullerovi jsme pak s dalšími kolegy pomáhali po revoluci vytvářet domovskou kancelář, protože za ním chodili lidé, kteří si přáli jinou architekturu, než se v dané době dělala. Ruller dostal po Ingstavu (1968 – 1972) zákaz tvořit, a tak autor této legendární stavby, prvního kancelářského „open space“ u nás, potom s Olbřamem Zoubkem „škrabal sgrafito“ fasády při opravě litomyšlského zámku. Po revoluci si už neměl co dokazovat, byl osobností a noblesním člověkem a s tímto vědomím přistupoval ke klientům. Proto bylo úžasné, když mě nechal sedět v ateliéru, když jednal s klienty, a já jsem ho mohl vnímat, jak utváří požadovaný prostor, či ho vozit v autě na kontrolní dny. Bylo to jako chodit na hodiny zpěvu k Pavarottimu. Vzpomínky s přesahem. Navíc – nikdy u něj nepadlo vulgární slovo, i když se k němu někdo špatně choval. Byl to architekt – člověk s noblesou, věděl, že když je někdo špatný člověk, že je lepší s ním celý vztah ukončit. Že se nemusíte utopit v záplavě vulgarismů, ale že úplně stačí, když řeknete, co si o tom dotyčném myslíte.

řád

Všichni mluví o vzoru Bauhausu, ale ne každý si uvědomuje, že škola ve Výmarnu opravdu stála na řemeslu, že to byl její základ. Studenti si jej museli osahat, projít celým procesem, od začátku až do konce. Já jsem nastavený podobně a tuto zkušenost se snažím předávat i klientům. Láska k řemeslu ve mně zůstala napořád. Proto se pořád věnujeme i interiéřům. Kareš Arch si klade za cíl poskytnout kompletní služby, které nekončí zkolaudovanou stavbou. Někdy ale máme naopak rádi, když má interiér na starosti někdo jiný a ten „organismus“ se zase okyslíčí pohledem zvenčí. Přesto pokud sami dodáváme mobiliář, jsem na své kolegy nesmírně náročný, vše stojí na detailu a řemeslném zpracování. V našich domech je dokonalé provedení vidět na každém kroku, naopak tu nevidíte jediný nefunkční či přebytečný detail. Miluji přírodu, miluji dřevo a řemeslo samo o sobě, proto vždy říkám, že můj truhlář musí být „řezbář“, aby výrobky měly požadovanou kvalitu a detail. Stejně tak zedník by měl být „štukatér“, i když je třeba dražší, ale jde o výsledek.

Představte si, že dostanete pár prken a výkres a máte vyrobit třeba stůl. Od začátku až do konce jste zodpovědný za to, jak výkres přečtete, jak si připravíte jednotlivé komponenty – v architektuře třeba jednotlivé profese nebo třeba geologické podklady, a pak realizujete. No a vy si pak pod ten stůl třeba nemůžete dát nohy nebo se třeba nedá otevřít zásuvka. Architektura se nedá dělat bez odpovědnosti, lásky, citu. Architektura se dá dělat jen naplno.

Ve škole mi říkali, že špatný řemeslník se pozná podle toho, že má neuklizený ponk. Často si toho na stavbách všímám. Stavíme dům v Újezdě nad Lesy pro majitele stavební firmy a takový pořádek na stavbě se jen tak nevidí.

Ptal jsem se jeho manželky, zda je to tak běžné, říkala, že naprosto, že on takto ty svoje lidi drží, že jak to má doma, tak to má i na stavbě. Když na stavbě přešlapujete a při prvním dotyku šlapete do cementu, hromad obalů od použitých materiálů či do čehokoliv jiného, tak víte, že stavba nedopadne dobře a musíte hlídat každý detail.

V tomto duchu se snažím chovat i já. S úsměvem říkám, že jsem v ateliéru uklízečka i manažer, ekonom i účetní. A pak jsem ještě architekt a zařizuju všechno ostatní, co je s tím spojeno. Po páté hodině, když odcházejí kolegové, odnáším jim ze stolu sklenice a dávám je do myčky, zaliji kytky či doplním papíry do kopírky. Myslím, že to svědčí o přístupu k životu vůbec. Ne že bych měl stůl rozdělený do sektorů jako ve známém filmu, na druhou stranu podle mě pořádek na stole reprezentuje uspořádání myšlenek. Podobně jako v životě, kdy potřebujete mít řád a klid.

otec

Otec je pro mě velkým vzorem a autoritou. Ve své době vedl tři a půl tisíce zaměstnanců v oboru elektro. I když to bylo v jiné době, mnohé principy jsou stejné. Bylo výzvou snažit se navázat na rodinnou tradici, ať už stavařskou, nebo kráčet v otcových šlépějích. Rodinný odkaz nesmíte zkažit, ale ideálně ho dorovnat či o něco dále posunout. Na druhou stranu mi otec často říkával: „Jména hloupých na všech sloupích“, nebo že „když stoupám nahoru, mám vnímat, koho potkávám, abych je poznal, až půjdu dolů“. Od otce to člověk snáší o něco líp. V ateliéru je nás šestnáct, ale se všemi profesemi je nás vlastně šedesát. A to není málo, když ty lidi máte koordinovat.

Mohl bych říkat, že jsem technicky jedináček, protože sestra je o osm let starší. Ale na druhou stranu ani nejsem opravdový jedináček, protože otec vládl tvrdou rukou a tam moc prostoru k rozmařilosti nebylo. První projekt, co jsem přinesl otci ukázat, byla až vila Slavkov oceněná stavbou roku, po osmi letech praxe.

klient

Občas se klienti ptají, zda jsme někoho odmítli. Naší devizou je, že si klienty můžeme vybírat. Není to nijak arogantní, spíš hledáme zakázky, které nám musí dávat nějaký smysl, a máme rádi přátelský vztah s klientem. Neděláme na víc než na třech, maximálně na čtyřech studiích najednou. V povolovacím řízení míváme i víc projektů, ale těch, kterým se musíme věnovat jako architekti, jsou maximálně čtyři. Navíc se snažíme, aby ty zakázky byly rozličné. Nikoli různá místa se stejným programem, spíše se snažíme hledat opravdu jiný svět. Jiný příběh. Pro nás není vstupenkou do ateliéru výše klientova konta nebo jak má být ta stavba velká. Musíme cítit, že má chuť s námi pracovat a má zájem dotáhnout stavbu do nejmenšího detailu. Třeba že někdo je ochoten počkat, až se nám uvolní ruce, i když víme, že plánuje „jen“ stavbu malého domku na slovácké vesnici a bude jej realizovat svépomocí. Proto jsme teď přijali zakázku do Beskyd. Klient si přeje dům v přírodních tónech, harmonizující s okolím, pro nás je to zajímavá změna oproti bílým městským vilám, které tvoří většinu našeho portfolia. Vedle toho stavíme vilu v Troji, kde je potřeba přistupovat s pokorou k urbanizovanému okolí. Jiné a rozličné světy, ty mě baví.

„Často říkám klientům, že architekt je povolání povinnosti. Říkám jim, že jim ten dům vymyslíme, zlegalizujeme – což je dnes možná nejtěžší úkon – i zkonstruujeme. Nenavrhujeme úlety, které se nedají postavit.“

stavění

Stavební obor je v naší zemi tak trochu „smeťák“. Neříkám, že stavařinu může dělat kdokoli, ale její prestiž je hodně pod jejími možnostmi, s nízkým společenským kreditem. Oproti tomu, co znamenal, jaké měl postavení, vážnost ve společnosti stavitel v době první republiky a jaký pohled má dnešní společnost na developery. Nepopírám, že si za danou pokřivenou pověst může náš obor tak trochu sám. Nepopíratelně s tím souvisí i příslušná legislativa. Rozhodně jsou mezi námi kvalitní dodavatelské firmy, kvalitní řemesla, která se navzdory všemu podle mě čím dál víc projevují a promlouvají do podoby staveb.

Někdy mám pocit, že jsme trošku – jako společnost – zpychli. Že by správně i měla přijít menší krize, abychom se vrátili k pokoře a ke vzájemné úctě a k úctě k práci druhého. Dnes do ateliéru přichází klient, že včera bylo pozdě a že si myslí, že přijde na podzim a na jaře staví. Tak mu říkám, ať si koupí katalogový dům, protože my takto nedokážeme pracovat a ani tak není nastaven legislativní proces. Vymyslet, zlegalizovat a zpracovat prováděcí dokumentaci trvá reálně rok. Neumíme nakreslit studii dřív než za tři čtyři měsíce, musíme se zakázce doopravdy věnovat. Klientům nabízíme tři čtyři koncepty, protože v ateliéru pracují tři architekti. Vedeme diskusi. Klienti si vyberou koncept a my k tomu uděláme protivariantu či kombinaci z již předaných variant. Protože společně ten projekt spolu vytesáváme jako sochu z kamene, ukazujeme si varianty, bavíme se o nich, dáváme si protinávry. Neexistuje jediná správná varianta na konkrétní pozemek. Ale jednu si vybereme a tu realizujeme.

vztah

Klientům vždy říkám, že jim moc děkuji. Za prvé si velmi vážím toho, že za mnou přicházejí s tím, že mi do rukou vloží svoje miliony korun, hypotéky, zástavy, abych jim realizoval jejich „sen“. Vnímám to jako neskutečný závazek. Pro někoho to může být opravdu velký krok. Proto mu řekneme, jakou projektovou dokumentaci odevzdáme, na jejímž základě si pak může vybrat dodavatele, připravíme harmonogram prací a smlouvu o dílo tak, aby mohl spát, nerozvedl se v průběhu výstavby, a my mu navíc udržíme cenu a termín. Náš vztah je celý založený na důvěře. Třeba u doktora si nikdo nedovolí diskutovat o správné léčbě. Zatímco do naší práce promlouvají jediní „vzdělání“ internetem či Instagramem. Velmi často se nám to stává zejména v interiérech – když navrhujeme dům, strávíme s klientem rok i víc. Musíme ho poznat.

Nedokážeme jen přijít za zákazníkem a diktovat mu, jak má žít. Bohužel často se s takovým přístupem u některých „designérů“ setkáváme. My klienty poznáváme už od samé studie stavby skrz stavební povolení, ukazujeme si reference, už v tomto stádiu se bavíme o interiérech, o barevnosti, o materiálech, aby se ta cesta rozklíčovala. Protože když jim pokládáte otázky, dáváte jim tím i zodpovědnost. A můžete se k nim reálně vracet.

Od počátku, kdy se seznámím s klientem, zpravidla tři týdny se s ním snažím vést rozhovory a nasát je. Snažím se vysvětlit, že k výsledku nevede jenom jedna cesta, a navíc že ta cesta není krátká. Ale pokud spolu rok projektujeme a dva roky spolu stavíme, čekají nás tři roky komunikace, setkávání se a společné práce. Nejde o předání projektové dokumentace a vystavení faktury. Výsledkem by měl být společný produkt, reprezentující přemýšlení všech dotyčných. Proto je skvělé, že si můžeme klienty vybírat. Navíc spousta z nich přichází na doporučení těch předchozích, což představuje určité síto. Na druhou stranu nejsou stejní jako klienti, kterým jsme už dům navrhli, každý z nich je jiný. Podstatné je, že každý z nich mi musí předat svůj stavební program a ukázky toho, co se jim líbí. V těchto fázích se musí začít rozklíčovat sami. Nemám rád povrchní, nekonkrétní, nedefinovatelné a neuchopitelné zadání, toho se bojím, takové ty věty „chtěl bych krásný dům a vy to umíte“.

Velká část našich klientů už třeba vybuodovala vlastní firmy, mají hodně podobné zkušenosti i uvažování jako my. Chtějí po sobě něco zanechat, něco funkčního, pro sebe, pro děti, a já abych se za to nemusel stydět. A chci, aby to, co po nás zůstane, mělo nějaký přesah – třeba, že kdyby ten dům někdo prodal, tak noví majitelé nebudou cítit okamžitou potřebu jej přestavovat. Jako když si koupíte funkcionalistickou vilu z třicátých let, protože se vám líbí její atmosféra. A dům má funkčně hlavu a patu, respektuje své okolí, navíc vystihuje i klienta a samotné zadání, s kterým přišel.

U klientů hledám i to, čím mohou obohatit oni mne. Nevybírám si je podle toho, v jakém autě přijedou a jaký je jejich rozpočet. Snažím se odhalit, zda mi ten člověk dokáže dát něco ze sebe, zda si můžeme vzájemně něco přinést.

metoda

Každý dneska touží po nálepkách, po škatulkách – já svým klientům nedávám vyplňovat dotazníky. Chci po nich, můžeme tomu říkat domácí úkol, aby vybrali deset domů z našich webových stránek a deset at' najdou kdekoliv, abychom se bavili o konkrétnostech, co a proč se komu líbí. Rovněž je žádám, at' přinesou deset interiérů, aby mi je barevně rozklíčovali. Pokud k nám přichází pár, tak je prosím, aby si udělali „seznamovací večírek“, protože v každém vztahu je vždycky jeden silnější a druhý, jenž spíše naslouchá, ale sám se neprojeví. Pokud dům zadává jenom jeden z dvojice, není to ideální. A říkám jim, že až se do toho po třech dnech podívají znovu, aby tak učinili nejméně dvakrát, s časovým odstupem, a aby si vše vyjasnili mezi sebou. „Nejsme manželská poradna“, vždy říkám v žertu. Je lepší odfiltrovat nejasnosti na začátku, než se k nim vracet ve stavebním povolení nebo v prováděcí dokumentaci. Chápu, že jsme pro klienty takový svorník, hromosvod i vrba. Ale ono nejde zavděčit se všem a rozklíčovat úplně všechno. Ale ve chvíli, kdy mi dávají do ruky stavební program, měli by být už v zásadních věcech rozhodnutí.

Vždy vytváříme tři varianty. Klienti nám důvěřují, mají vlastní, unikátní pozemek a unikátní zadání. My sami sebe nekopírujeme, to by nikoho ani nebavilo, nedávalo by to smysl. Proto vytváříme každý návrh znovu a jenom pro ně. Málokdo si ale uvědomuje, že na jednom pozemku může vzniknout dům s půdorysem obdélníku, kruhu či čtverce, ale klient si varianty nedokáže představit. Požadují od nich strukturované zadání, představu či přání, jakým způsobem plánují dům užívat. Chcete pracovnu s okny do ulice, protože k vám budou chodit pracovní návštěvy? Nebo radši do zahrady, abyste viděli, jak si vám v ní hrají děti? Vidíme i za hranu jejich možností. Připravíme tři varianty, tři koncepty a v nich klademe důraz na komunikační trasy, jež navazují na tvarosloví domu, které pak reaguje na osazení na pozemku a orientaci vzhledem ke světovým stranám.

práce pro lidi

Často dostávám otázku, proč nepracujeme na veřejných zakázkách či developerských projektech. Zatím jsme na tom tak, že nemusíme dělat anonymní zakázky. Bojím se jednotvárnosti. Mně vyhovuje ten trošku chaos v dobrém slova smyslu, kdy klienti přicházejí se svými náladami, pocity, musíte na ně reagovat. Tento tlak mám rád. Na druhou stranu mi ti lidé otvírají brány poznání – když pracujeme například pro doktory, bavíme se o jejich oborech. Do určité doby jsem rozhodně neposlouchal vážnou hudbu, až pak jsme pracovali pro klienta z České filharmonie a můj vztah se změnil. Když si sednete do Rudolfiny a vnímáte koncert nejen ušima, zjistíte, že dirigent je jako architekt a ostatní členové jsou jednotlivé profese a on je všechny dává dohromady. Podívám se do partitury a vůbec jí nerozumím a dirigent s orchestrem z ní skládají tu úžasnou hudbu. Je to podobné, jako když se někdo projde kolem námi navrženého domu, ale nevidí partituru, v našem případě projektovou dokumentaci. Nemusí jít ani dovnitř, stačí, že se projde kolem a řekne si, že to je přesně ono, že to má smysl, že to funguje.

dělba práce

Jsmo tři architekti. Já se setkávám s klienty, jezdím po republice, jsem takovou tou duší, srdcem, tvář. Mám povinnost sehnat práci pro šestnáct lidí, což je poměrně náročné na čas. Baví mě ale hlavně navrhovat, nechci být nikdy jen manažerem. Kolegyně architektka se kromě navrhování stará i o média, o webové stránky a podobně.

A kolega, který samozřejmě navrhuje domy, vede část ateliéru, který se zabývá tvorbou studií, další kolegyně pak zodpovídá za úsek projektů stavebních povolení, prostě každý má své místo a míru odpovědnosti.

První kontakt s klientem je ale na mně, takže kolegům okomentuji první schůzku, popíšu základní zadání, lokalitu, ukážu jim fotky, předám veškeré informace: výškopisy, polohopisy. Následně si dopřejeme týden, dokud je to živé, aby každý z nás nakreslil podle svého pocitu stavbu, již na místě vidí. Vzniknou tři čtyři koncepty. Posléze si je navzájem v ateliéru oponujeme, komunikujeme. Na druhé schůzce s klientem, kde mu představíme prvotní varianty, sedíme všichni tři.

etika

Často k nám přicházejí lidé s již vydaným stavebním povolením od jiného architekta. Třeba abychom se jim podívali na fasádu nebo jen „lehce“ na dispozice. Na tyto prosby nereagujeme. Do podobných věcí se pouštíme, pouze pokud mají klienti již vyrovnaná autorská práva. Jeden klient nám třeba teprve teď řekl, že má už čtyři projekty na dům – od dvou architektů z Brna, které známe, ale přitom my už mu dokončujeme studii. Ale klient řekl, že tam, kam se s jinými architekty dostal za tři roky, má u nás studii hotovou za tři týdny a hlavně podle jeho představ. U jiného klienta se nám podařilo navrhnout dům „na první dobrou“. Nikdy ale nikomu nesaňáme do práce, na to si oboru až příliš vážíme.

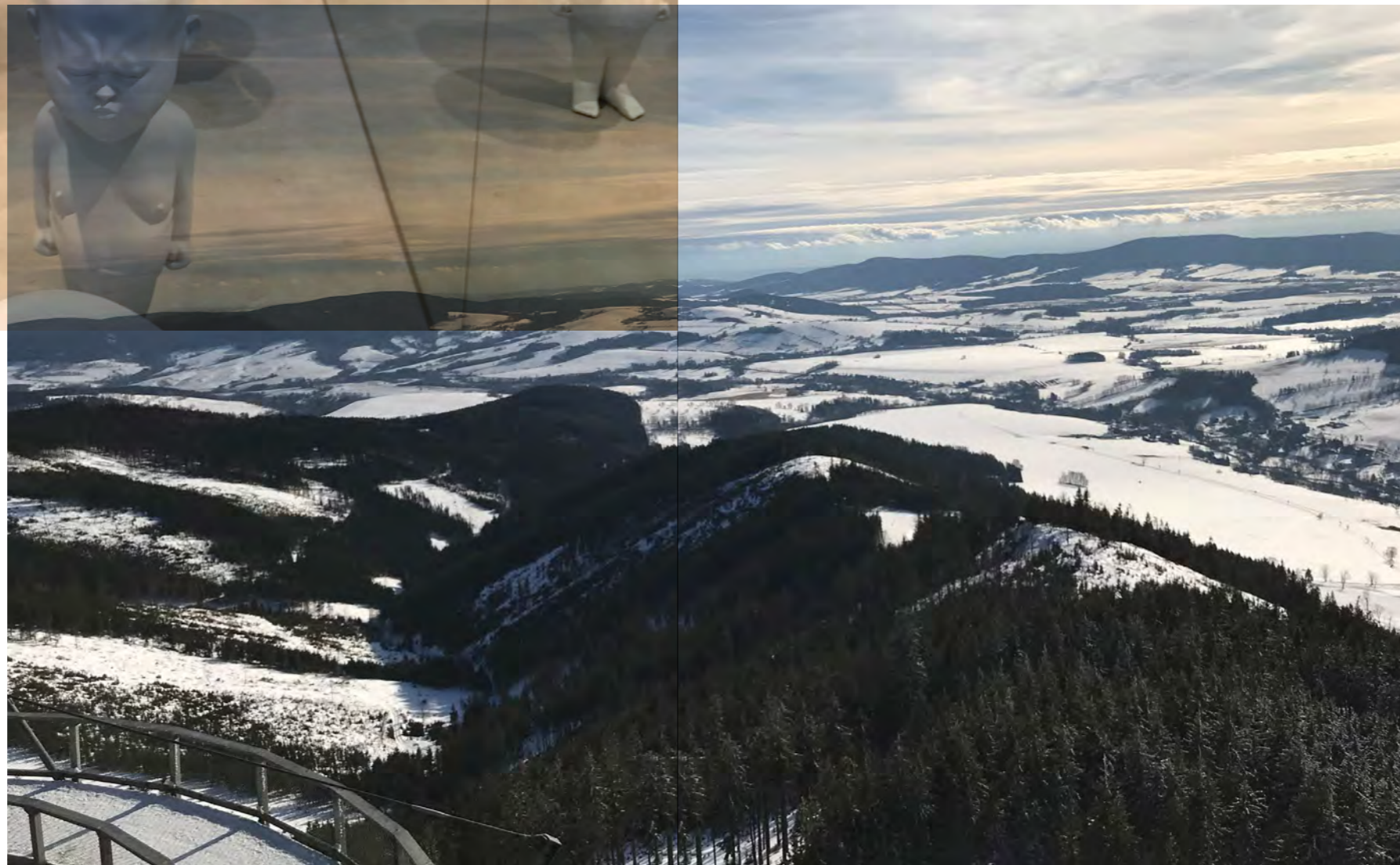
Náš ateliér je jako jedna velká rodina. Kolegy si „pěstujeme“, vychováváme a posouváme v úrovních postupně odspodu nahoru. Máme kolegy, kteří jsou u nás deset, dvanáct, patnáct let. Táhneme za jeden provaz, jako jedna rodina.

povolení

Nechci říkat, že v oblasti stavění má vládnout volná ruka trhu. Na druhou stranu mě bolí hlava z množství naší byrokracie. Na svých pozicích mají sedět odpovídajícím způsobem zaplacení kvalifikovaní lidé. Ve významných lokalitách má klidně zasednout stavební komise z odborníků a kompetentních osob. Rozhodnout, skoro jako kdyby to byla malá soutěž, již si organizuje klient sám či městská část nebo obec. Proto my v citlivých místech často konzultujeme s úřady projekty již ve stádiu rozpracovanosti. V exponovaných lokalitách, které mají pro daná města nejen lokální význam, se přikláním k možnosti, aby byla práce architekta podrobena širší diskusi.

odvaha

Vždycky říkám, že neděláme dům pro deset z deseti, ale pro dva z deseti. To mi stačí. Nevadí mi, ani když architektura šokuje, překvapuje či nabízí jiný pohled nebo řešení. Je výstřední? Co to je výstřední, nevím, je určitě jiná, proto se za klienty pereme s úřady, vyhláškami, s neuchopitelným výrazem „krajinný ráz“, protože třeba formulace „soulad s okolní krajinou a s okolní zástavbou“ je tak moc vágní, že nezakládá k žádnému detailu a k plnohodnotnému rozhodování kompetentních lidí na úřadě, aby hodnotili kvalitu samotného projektu, ale umožňuje pouze posoudit, zda má třeba sedlovou střechu či rovnou. Pokud ano, klidně to může být v jejich očích dům z katalogu bez myšlenky, nápadu, nějakého přínosu pro okolí či společnost. Co se v České republice „povolilo“ za světovou architekturu od dob Tančícího domu? Vyrostlo zde několik drobnějších staveb, odehrálo se mnoho krásných architektonických příběhů, ale reálně to nejsou stavby s přesahem této kotliny. Kaplického Blob se nepostavil, protože údajně porušil podmínky soutěže. Navrhl výjimečnou architekturu, tak ať je poruší třeba třikrát! Nevím, zda Ostrava dostaví filharmonii Stevena Holla. Janáčkovu kulturní centrum v Brně by mohla být stavba s velkým regionálním přesahem, ale už deset let z něj stojí pouze zabetonované garáže. Velice by mě zamrzelo, kdyby se nepovedla realizovat Vltavská filharmonie. Praha nebyla dodnes schopna vypsat soutěž na pavilon pro umístění Muchovy Slovanské epopeje. To je velká škoda. Mezitím odstraňujeme z měst brutalistní architekturu doby minulé, například budovu Transgasu či další, a to mne mrzí. Dané stavby nemá soudit naše generace, ale budoucí. A to jsme zase u podstaty pověsti či obrazu společnosti o stavebnictví.

milenka

Mám jedinou milenku a tou je architektura. Práci a volný čas oddělit neumím. A i když to bude znít sebestředně, svou práci žiji. Nevím, proč bych měl v pátek v šestnáct nula nula zavřít kancelář a jet domů, když mě práce baví a naplňuje.

umění

Miluji výtvarné umění, proto jsem velmi rád, když oživuje veřejný prostor sochami, instalacemi. Nutí veřejnost kolem nich chodit, a ta tím musí umění vnímat – bez ohledu na to, jestli bude reakce kladná, nebo záporná – důležité je, že vzbudí emoce. Lidé zvednou hlavy. My se v ateliéru snažíme klienty s moderním uměním seznamovat a tím je obohacovat. Často radíme s výběrem díla nebo s návštěvou mladých ateliérů či studentů. Miluji Lubomíra Typlta, jeho figurativní malbu, dále geometrii ve výtvarném umění – brněnského výtvarníka Petra Kvíčalu, Jana Poupěte či Jiřího Načeradského. S naší architekturou mi také rezonují křehké reliéfy Václava Krůčka, plastiky od Stanislava Kolíbalu, obrazy Jiřího Hilmaru či sochy od Kurta Gebauera. Dům ale nemá být šapitó ani galerie výtvarného umění. V tom krásném čistém prostoru má umělecké dílo vynikat jako šperk, ojedinělost. Anebo miluji české sklo. Když navrhnu interiér, tak je pro mě vždy stěžejní, aby tam bylo zavěšené sklo. Klaním se před českými skláři. Díla od Bommy nebo Lasvitu jsou také šperky s přesahem, které navíc zůstávají spojené s naší architekturou.

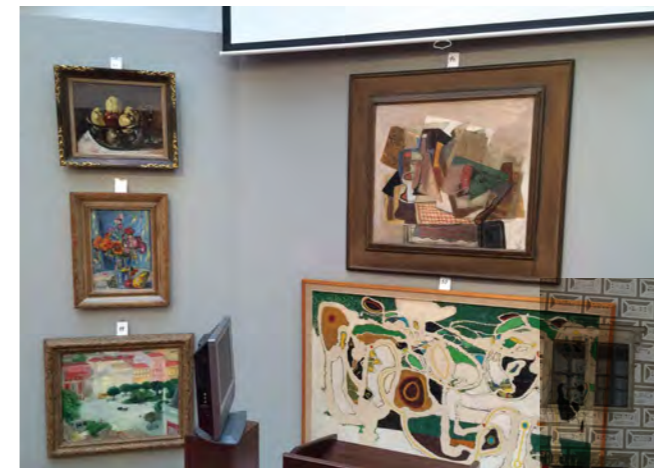
památky

Pokud jde o památkovou péči, vnímám ji „odzadu“, z blízké minulosti. Vadí mi názor, že všechno, ať bylo postaveno v Sorele, nebo v sedmdesátých, osmdesátých letech dvacátého století, je z dnešního pohledu špatné, nekvalitní a bez hodnoty. Není to pravda. Vadí mi odstranění Transgasu i Hubáčkova libereckého Prioru. Myslím si, že tuto generaci architektů a staveb má soudit až generace po nás. Nedovedu si představit demolici Nové scény. Tyto ikonické stavby zde mají zůstat. Dál v historii ctím barokní krajinu, jež je v mých očích nedotknutelná. Obce i města by měly mít cíl ji chránit, i když je třeba často v soukromých rukách.

Na druhou stranu tvrdím, že to má být chráněno od těch sedmdesátých, osmdesátých let, ty opravdu větší věci, které tady byly postaveny, protože mají nějakou přidanou hodnotu. To určitě ano.

kontext a kontrast

Myslím si, že každý architekt je svým způsobem trochu sebestředný a měl by být sebestředný v tom, že je individualita, ne však arogantní. Nejsem sochař, abych prvně vymodeloval sochu-plášť a pak ji prodával klientovi a říkal, že je jediná správná. Pro mne je podstatný vnitřní prostor, jeho uspořádání, komunikační trasy, ergonomie, já vytvářím dům zevnitř. Kontext musíme ctít. Musíme ho vnímat a rozlišovat podle významu. Jiný je v satelitní zástavbě, jiný v urbanizované zástavbě historických sídel nebo jejich vilových čtvrtí. Ale i zde máme z historie příklady, že jeho porušení nemusí nutně znamenat selhání, typicky když mezi historizující a secesní vily úřady „pustily“ Miese a jeho Tugendhat. Najednou do historického kontextu začaly vstupovat funkcionalistické vily. Pokud současný architekt prokáže, že jeho návrh do stávající vilové čtvrti, která se rozhodně musí okysličovat a oživovat a musí přidávat nové vrstvy, přináší určitou kvalitu, myslím, že je to naprosto v pořádku. Každý takový exponovaný počín musí však být podroben odborné diskusi. Proto miluji Londýn či Vídeň, kde dané vrstvení, prolínání nového s historií vede k úžasnému dialogu staveb mezi sebou. A to mne baví. Proč nemá být historická a moderní architektura v kontrastu? Pakliže bude opravdu kvalitní a nebude popírat historický dům, nemám problém umístit vedle barokního paláce či kostela kvalitní architekturu soudobého charakteru. Pokud je současná tvorba šedá, bez výrazu, ale nikomu to vlastně nevadí, tak je to horší, než aby to v té společnosti vzbudilo nějakou reakci a emoce. Společnou diskusi se obohacujeme. A ta architektura o nás přece vypovídá, teď a tady. Generace po nás budou mít dostatek času na to, aby ji ochránily, nebo naopak odstranily či nad ní přemýšlely. Architektura je pro mne obraz doby, ve které vzniká, ale i její paměť a výpověď.

relaxace

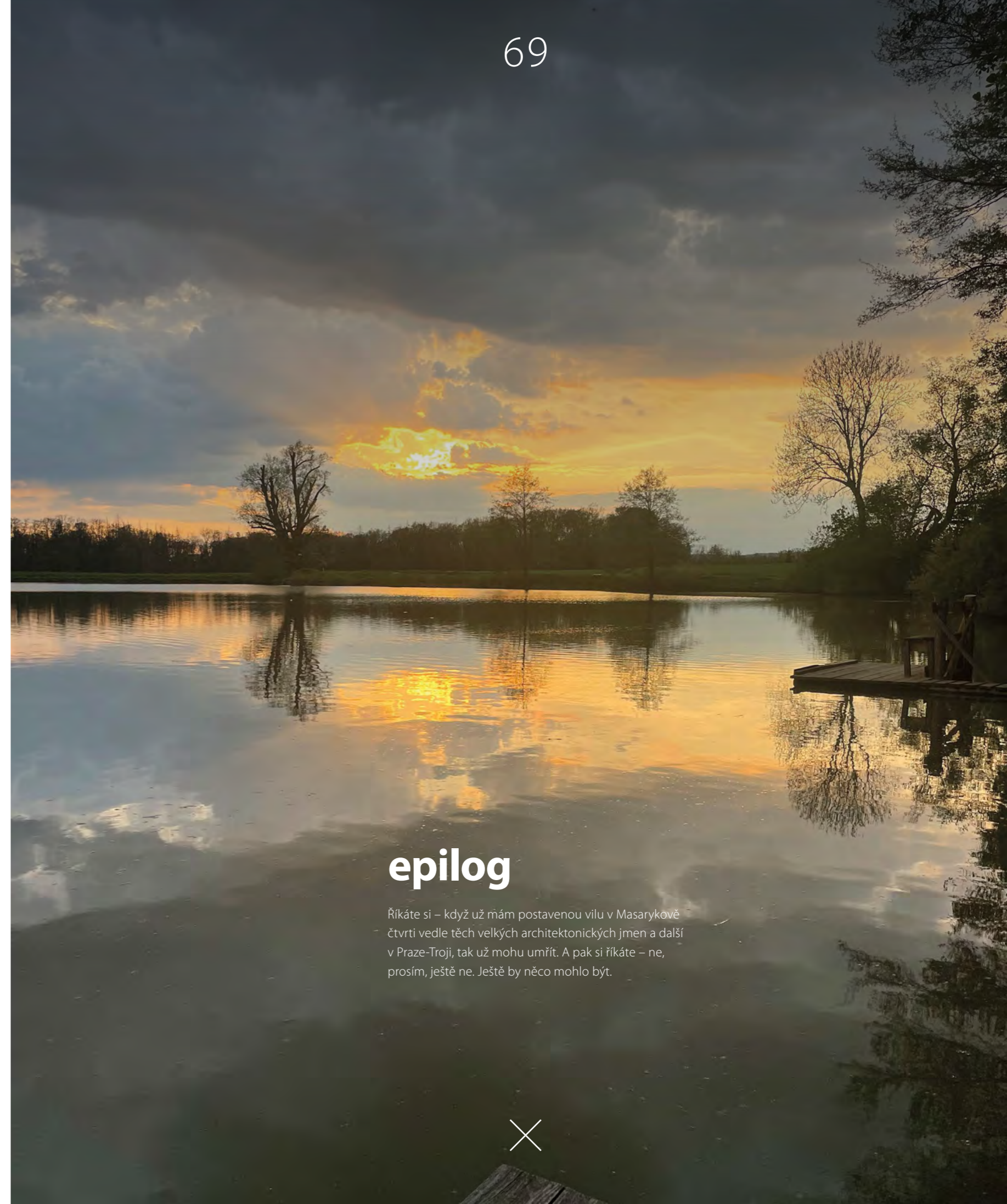
Pro mě absolutní relaxaci nepředstavuje sport, nemučím se na kole nebo v posilovně, ale můj „sport“ je příroda. O víkendu se snažím ujít třeba čtyřicet, padesát kilometrů. Miluji Krkonoše, miluji naše hory, ideálně, když je ošklivé počasí. Kopce mě přitahují neustále – hory vám nic neodpustí. Jednou bych si chtěl splnit sen, vyjít třeba Kilimandžáro – dole je spojené s přírodou, se savanou, nahoře je zasněžený vrcholek. Miluji ptáky – sednu si na Novomlýnské nádrže a pozoruji svět kolem, třeba orla mořského či ledňáčka, to je má největší relaxace. Mám rád Vysočinu, která je svým způsobem „plytká“ a tvrdá, neobjevená. Líbí se mi okolí Uherského Hradiště, Chřibů. Kolem Velehradu si vychutnávám genius loci, jenž vynikne hlavně, když je napršeno, zachumeleno. Díky již zmíněnému klientovi jsem si zamiloval vážnou hudbu, snažím se při ní odpočívat, i když pracuji. No, a pak to výtvarné umění, o kterém jsem již mluvil ve vztahu ateliéru ke klientům. Baví a naplňují mne výstavy, poznávat nové autory, jejich práci, ateliéry prosycené vůní olejových barev, rozhovory s nimi. A mou „poslední vášní“ jsou stará auta, ta z období první republiky a české výroby. Jinými slovy veteráni. Baví mne jezdit na veteránské srazy, burzy a vnímat vše to, co voní historií. Když se projíždíte starým vozem krajinou, držíte v ruce ten starý volant, to auto je jako klenot, šperk, cítíte poctivost daného výrobku, to řemeslo, tak je to naplňující, uklidňující, prožívám pocit jako pilot větroně. Vnímáte tu krásu a opět jste spojen s přírodou a naší úžasnou krajinou.

V Praze třeba přespávám v hotelu nahoře v Nerudově ulici. Ne z rozmařilosti – ten povyk a křik se v určitých hodinách přenesou dolů k řece a do centra a vršek se uklidní. Večer se procházím kolem Hradu, Lorety a vím, že ráno musím brzy vstát – ve tři čtvrtě na pět –, a chodím spát před třiadvacátou hodinou. Tady v Praze vyjdete ráno v šest hodin z hotelu, sednete si pod Strahovský klášter a díváte se na Prahu v oparu. To vám úplně stačí. Miluji ta rána, když jsem s rodinou, chvíle, než se všichni probudí, než začne domácnost fungovat.

ideál

Neexistuje ideální klient. A proto ani z našeho ateliéru nemůže vyjít ideální dům. Snažíme se ale lidem plnit jejich sen. Sen, který si nesou navzdory těm velkým finančním závazkům. Každý musí o něčem snít, protože beze snu není cíle. A bez cíle nemůže být vítězství. Vítězství zase není bez bitvy. Můj cíl a sen byl už dvakrát splněn stavbou na prestižních adresách: navrhnout vilu mezi velkými architektonickými jmény v Brně, což se mi díky osvětěmu klientovi i podařilo. Druhý sen byl „pokořit“ Prahu – ať už Hanspaulku, Hodkovičky, už vůbec jsem nedoufal ve svůj podpis v Troji. Nepotřebuji sen, abych stavěl někde v zahraničí. Nemusím mít vilu na pobřeží. Naplňuje mě mít jednu vilu v Pelhřimově, jednu vilu v Písku, další v Českých Budějovicích, nebo kdyby mi povolili Hořice nebo Novou Paku, už jsem k rodnému městu nadosah. Zde všude jsem si ten sen splnil, tak kdyby se mi to ještě podařilo v lokalitě, odkud jsem vyšel, byl bych za to opravdu osudu vděčný. Pokud by se měly sny dotýkat typologie, rád bych postavil sakrální stavbu. Představuji si velkou pokoru a možná i jemný strach z toho, jak zadání uchopit, jestli jsem ten pravý nebo jestli jsme my ti praví, protože tam se opravdu zpovídáte někomu třetímu. Vaše oponentura závisí na někom jiném. Obstát musíte před sebou a před Bohem.

epilog

Říkáte si – když už mám postavenou vilu v Masarykově čtvrti vedle těch velkých architektonických jmen a další v Praze-Troji, tak už mohu umřít. A pak si říkáte – ne, prosím, ještě ne. Ještě by něco mohlo být.

